

"Sultan Mehmed Fatih'in zamanında hikâye edilen meşhur ve mânidar Cibali Baba kıssası" hakkında bilgi verir misiniz?

"Sultan Mehmed Fatih'in zamanında hikâye edilen meşhur ve mânidar Cibali Baba kıssası nev'inden olarak, bir kısım ehl-i velâyet, zâhiren muhakemeli ve âkıl görünürken, meczubturlar. Ve bir kısmı dahi, bazan sahvede ve daire-i akılda görünür, bazan aklın ve muhakemenin haricinde bir hale girer. Şu kısımdan bir sınıfı, ehl-i iltibastır, tefrik etmiyor. Sekir halinde gördüğü bir meseleyi hâlet-i sahvede tatbik eder, hata eder ve hata ettiğini bilmez."

"Meczublara bir kısmı ise, indallah mahfuzdur, dalâlete sülûk etmez. Diğer bir kısmı ise mahfuz değiller; bid'at ve dalâlet fırkalarında bulunabilirler. Hattâ kâfirler içinde bulunabileceği ihtimal verilmiş."([Mektubat, Yirmi Altıncı Mektup, Dördüncü Mebhas](#))

[Zübeyir Ağabey](#), İstanbul'un Fethi sırasında meydana gelen **Cibali Baba** kıssasını, Üstadımız'dan dinlediği şekliyle şöyle anlatmıştır:

"İstanbul'un fethi için muhasara sırasında atılan toplar, bir türlü hedefini bulmuyormuş. Bu sırada büyük maneviyat sahibi, Fatih'in hocası Akşemseddin, bunun sebebini araştırıyor. İstanbul surları içinde bulunan meczub evliyadan Cibali Baba Hazretleri, manen Cenab-ı Hakk'ın Vedud ismine mazhar olmuş. 'Ya Rabbi! Gâvurcuklarımı koru.' diye o isimle dua edince toplar tesir etmiyor..."

"Bunun üzerine Akşemseddin kırk gün çalışıyor. Cibali Baba'nın mazhar olduğu o isme kendi de mazhar oluyor. Hatta onu geçiyor. O isme mazhariyetle gelmiş olduğu makamdan onu azlediyor. Bundan sonra atılan toplar hedefi vuruyor. Böylece uzun ve yorucu bir muhasaradan sonra İstanbul fethediliyor."

[Zübeyir Ağabey](#) bunu naklettikten sonra şunu ilâve etti:

"Bazen böyle meczub veliler, birçok şuurlu velinin dualarının önüne geçiyor. Meselâ, Medine'de bulunan Kambur Kutbun, Üstadımız'ın dualarının önüne geçmesi gibi..."

Üstad Hazretleri bu gibi cezbe içinde olan evliyaları şu sözü ile tarif ediyor: "**Onlar hâdi olabilirler, ama mühdi olamazlar.**" Yani kendileri manevî sarhoşluğun verdiği cezbe ile mes'ul olmayabilirler, ama başkalarına o halleri ile hidayet ve

rehber olamazlar.

Bu gibi evliyaların hali **tevhitte istiğraktır**, yani Allah'ın varlığı ve birliğinde öyle bir fena buluyorlar ki masivayı yani mevcudatı fark edemeyecek kadar kendinden geçiyorlar. Bu halde iken muhakeme ve akıl dengesini kaybediyorlar. İşte bu halin galip olduğu süre içerisinde söyledikleri şeylerden ve yaptığı işlerden mes'ul olmuyorlar.

Aklı başında olan ve istiğrak haline tutulmamış birisi, bu gibi evliyalara istiğrak halinde iken taklit etse mes'ul olur. Burada mazeret sadece ve sadece o istiğrak halindedir, kişilere ait değildir.

Bu istiğrak haline girip çıkan ve muhakemesiz söz ve davranışlarda bulunan evliya çoktur, sadece Cibali Baba ile sınırlı değildir. Hatta çok büyük ve meşhur evliyalar da bu hale muvakkaten girip çıkmışlar. Şeriata uymayan muvazenesiz sözler çok büyük evliyalarda da görünmüştür. Ama Ehl-i sünnet âlimleri bu sözlerinden dolayı bu zâtları tekfir etmemişlerdir.

“Hattâ kâfirler içinde bulunabileceği ihtimal verilmiş.” Bu cümle bazı meczub evliyaların zahiri açısından küfür içinde olabileceklerini ifade etmektedir. Öyle ki bu incelikleri anlamaktan aciz zahirî ulema İbn-i Arabî, Hallacı Mansur gibi büyük evliyalara tekfir edip idamlarına fetva vermişlerdir. Belki evliyanın sekir ve cezbe anındaki o hali küfürdür, ama kendine geldiğinde bu halden uzak ve müberradır.